

N a c r t

PRIJEDLOG ZAKONA O STAŽU OSIGURANJA S POVEĆANIM TRAJANJEM

Zagreb, listopad 2018.

PRIJEDLOG ZAKONA O STAŽU OSIGURANJA S POVEĆANIM TRAJANJEM

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga Zakona sadržana je u odredbi članka 2. stavka 4. podstavka 1. i članka 57. stavka 1. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 85/10 - pročišćeni tekst i 5/14 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREĐUJU ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE PROISTEĆI DONOŠENJEM ZAKONA

1. Ocjena stanja

Zakonom o stažu osiguranja s povećanim trajanjem (Narodne novine, br. 71/99, 46/07, 41/08 i 61/11 - u daljnjem tekstu: Zakon) uređuju se radna mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, staž osiguranja s povećanim trajanjem osiguranika - osoba s invaliditetom, snižavanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu, postupak i vođenje evidencije o radnim mjestima i zanimanjima, odnosno osiguranicima kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem te nadzor i kazne. Zakonom su obuhvaćeni radnici zaposleni na osobito teškim i za zdravlje i radnu sposobnost štetnim radnim mjestima odnosno zanimanjima za koje se traže posebne psihofiziološke funkcije organizma koje opadaju sa životnom dobi, nakon koje više nisu u mogućnosti uspješno obavljati te poslove.

Radnik je u skladu s člankom 4. stavkom 2. Zakona o radu (Narodne novine, br. 93/14 i 127/17) fizička osoba koja u radnom odnosu obavlja određene poslove za poslodavca. Radni odnos između radnika i poslodavca (fizičke ili pravne osobe) je ugovorni odnos zasnovan ugovorom o radu koji je dvostrano obvezan i konsenzualan ugovor. Pod izrazom „radno mjesto“ podrazumijeva se vrsta poslova i narav rada koje zaposlenik obavlja na temelju ugovora o radu.

Svrha Zakona je omogućiti osiguranicima – radnicima za vrijeme zaposlenja na osobito teškim i za zdravlje i radnu sposobnost štetnim radnim mjestima te zanimanjima na kojima nakon određenih godina života, zbog naravi i težine posla, opadaju fiziološke funkcije organizma, stjecanje prava na starosnu mirovinu s ranijom starosnom dobi u odnosu na redovite uvjete starosne dobi za starosnu mirovinu, odnosno prije nastanka smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, odnosno djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti za obavljanje poslova na kojima se primjenom mjera zaštite na radu ne mogu eliminirati štetni uvjeti rada.

Budući da tzv. profesionalna starost kod radnika koji rade na radnim mjestima odnosno zanimanjima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem zbog specifičnosti rada nastaje brže od prirodne starosti, ti se radnici u ostvarivanju prava na starosnu mirovinu Zakonom izjednačuju s radnicima čija radna sposobnost zbog prirode posla duže traje i ne dovodi do oštećenja zdravlja prije odlaska u starosnu mirovinu.

Osiguraniku – radniku koji radi na tim poslovima staž osiguranja s povećanim trajanjem računat će se ako je zaposlen s punim radnim vremenom ili sa skraćenim radnim vremenom, ako se ono prema Zakonu o radu i kolektivnim ugovorom smatra zaposlenjem s punim radnim vremenom te ako postoje štetni utjecaji za zdravlje i radnu sposobnost radnika, a nije ih bilo

moguće odstraniti ili smanjiti primjenom općih i posebnih pravila zaštite na radu u mjeri u kojoj ne oštećuju zdravlje i ne smanjuju radnu sposobnost.

Zakonom je uređeno i pravo na staž osiguranja s povećanim trajanjem osiguranika slijepih osoba, osoba oboljelih od distrofije i srodnih mišićnih i neuromišićnih bolesti, oboljelih od paraplegije, cerebralne i dječje paralize, multiple skleroze, reumatoidnog artritisa, gluhih osoba i osoba kod kojih postoje funkcionalni poremećaji zbog kojih se ne mogu samostalno kretati bez uporabe invalidskih kolica kojima se staž osiguranja računa temeljem određene dijagnoze bolesti s povećanim trajanjem sa stupnjem povećanja 12/15, te institut snižavanja dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu navedenim skupinama osiguranika.

Primjena instituta staža osiguranja s povećanim trajanjem na radnike zaposlene na osobito teškim i za zdravlje i radnu sposobnost štetnim radnim mjestima u Republici Hrvatskoj je znatno šira nego u drugim državama gdje se, u pravilu, omogućava ranije umirovljenje samo u žim skupinama zaposlenih (rudari, vojska, policija i sl.) bez primjene instituta staža osiguranja s povećanim trajanjem. Zakonom je obuhvaćeno 95 radnih mjesta na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem koja su podijeljena u 28 odjeljaka (I. U RUDNICIMA, II. U ŽELJEZARAMA, III. U PROIZVODNJI OLOVNIH AKUMULATORA, IV. U PROIZVODNJI FEROLEGURA I ELEKTRODA V. U LJEVAONICAMA, VI. U PROIZVODNJI NEMETALA, VII. U PROIZVODNJI VATROSTALNOG MATERIJALA, VIII. U PROIZVODNJI STAKLA, IX. U POMORSKOJ BRODOGRADNJI, X. U PROIZVODNJI NAFTE, XI. U PROIZVODNJI U PROIZVODNJI KOMPLEKSNIM NPK UMJETNIH GNOJIVA, XII. U PROIZVODNJI GRAĐEVNOG MATERIJALA, XIII. U GRAĐEVINARSTVU, XIV. U GEOLOŠKIM I RUDARSKIM ISTRAŽIVANJIMA, XV. U PROMETU, XVI. U KOMUNALNOJ DJELATNOSTI, XVII. U ŠUMARSTVU, XVIII. U POMORSKOM RIBARSTVU, XIX. U INDUSTRIJI PRERADE KUDJELJE I JUTE, XX. U PROIZVODNJI POLIVINIL-KLORIDA, XXI. U PROIZVODNJI I PRERADI GUMENIH SMJESA, XXII. U TEKSTILNOJ INDUSTRIJI, XXIII. NA OBRADI TEŠKIH STROJNIH DIJELOVA I ALATNIH STROJEVA, XXIV. U POLJOPRIVREDNOM ZRAKOPLOVSTVU, XXV. NA POSLOVIMA MONTAŽE INDUSTRIJSKIH POSTROJENJA, XXVI. U KOŽARSKO-PRERAĐIVAČKOJ INDUSTRIJI, XXVII. U PROIZVODNJI KAMENE VUNE I XXVIII. U KAMENOLOMU) te 11 zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem sa stupnjem povećanja od dva do šest mjeseci, tako da se svakih 12 mjeseci provedenih na tim radnim mjestima računa u staž osiguranja kao 14, 15, 16, ili 18 mjeseci.

Ovisno o stupnju povećanja staža snižava se i dobna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu, i to po jednu godinu za svakih 6 godina staža osiguranja koji se za efektivno izvršenih 12 mjeseci staža osiguranja računa kao 14 mjeseci, po jednu godinu za svakih 5 godina kada je stupanj povećanja staža osiguranja 12/15, po jednu godinu za svakih 4 godine kada je stupanj povećanja staža osiguranja 12/16 i po jednu godinu za svake 3 godine kada je stupanj povećanja staža osiguranja 12/18.

Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu proveo je stručnu reviziju svih radnih mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem te je utvrđeno da na određenom broju radnih mjesta nema zaposlenih radnika s obzirom na to da zbog napretka tehnologije nema više potrebe za takvim radnim mjestima. Nadalje, razvojem tehnologije, modernizacijom tehnoloških procesa, unaprjeđenjem sigurnosnih i drugih uvjeta

rada te primjenom adekvatnih općih i posebnih mjera zaštite na radu, smanjeni su rizici i štetnost utjecaja na zdravlje radnika te je tako smanjenja i potreba korištenja navedenog instituta. Pri procjeni štetnih utjecaja rada neophodno je bilo trajanje rada jer je dužina trajanja štetnih utjecaja i radnih opterećenja presudan čimbenik u procjeni posljedica na zdravlje i radnu sposobnost. Zbog toga je analiza osobito teških i za zdravlje i radnu sposobnost štetnih poslova u stručnoj reviziji učinjena pod pretpostavkom obavljanja tih poslova tijekom cijelog radnog vremena.

U svibnju 2018. godine Sindikat kabinskog osoblja zrakoplova na temelju članka 6. stavka 2. Zakona dao je poticaj za utvrđivanje zanimanja voditelja kabinske posade zrakoplova i člana kabinske posade zrakoplova kao zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem uz koji je priložen i Elaborat o stažu osiguranja s povećanim trajanjem. Na temelju dostavljene dokumentacije Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu je donio mišljenje o osnovanosti poticaja kojim se preporučuje da se radnicima koji obavljaju poslove voditelja kabinske posade zrakoplova odnosno člana kabinske posade zrakoplova omogućiti ostvarivanje prava prema Zakonu te da im se staž osiguranja utvrdi tako da se svakih 12 mjeseci efektivnog staža osiguranja računa kao 15 mjeseci.

Polazeći od podataka o prijavama osiguranika u Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje koji odražavaju stanje za kolovoz 2018. godine, u sustavu je više od 25.000 osiguranika zaposlenih na radnim mjestima odnosno u zanimanjima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem prema Zakonu, od čega najveći broj obuhvaćaju vozači teških teretnih vozila (oko 10.700) i vozači autobusa u gradskom i međugradskom prometu (oko 4.100), strojovođe (oko 1.000) te šumski sjekači (oko 1.700). U ovaj broj nisu uključene osobe kojima je staž osiguranja s povećanim trajanjem reguliran drugim posebnim propisima (npr. pomorci, vatrogasci, djelatne vojne osobe, policijski službenici, pirotehničari).

Uzimajući u obzir navedeni podatak o broju osiguranika na radnim mjestima odnosno zanimanjima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem u odnosu na ukupni broj od 1,5 milijuna osiguranika, razvidno je da skupina osiguranika s tzv. beneficiranim radnim stažem u ukupnom broju osiguranika čini 1,7%.

Na temelju Zakona o doprinosima (Narodne novine, br. 84/08, 152/08, 94/09, 18/11, 22/12, 144/12, 148/13, 41/14, 143/14 i 115/16) za mirovinsko osiguranje za staž osiguranja s povećanim trajanjem obračunava se dodatni doprinos po stopi od 4,86% za povećanje 12/14, od 7,84%, za 12/15, od 11,28% za 12/16, od 17,58% za 12/18.

2. Osnovna pitanja koja se uređuju ovim Zakonom

Sukladno stručnoj analizi provedenoj od strane Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu, ovim Prijedlogom zakona predlaže se smanjenje dosadašnjeg broja radnih mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, odnosno smanjenje stupnja povećanja staža osiguranja na određenom broju radnih mjesta na kojima ostaje benefikacija.

Također se predlaže utvrđivanje novih zanimanja voditelja kabinske posade zrakoplova i člana kabinske posade zrakoplova na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem sukladno mišljenju Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu koji je nakon

podrobne raščlambe dostavljene dokumentacije uz stručan i objektivan pristup ocijenio da je poticaj Sindikata kabinskog osoblja zrakoplova osnovan.

Primjena instituta staža osiguranja s povećanim trajanjem omogućit će se samo na onim radnim mjestima na kojima, unatoč svim primijenjenim mjerama zaštite na radu, može doći do oštećenja zdravlja zbog nepovoljnih radnih uvjeta, odnosno u onim zanimanjima kod kojih nakon određene dobi fiziološke funkcije organizma opadaju u toj mjeri da onemogućavaju daljnje uspješno obavljanje toga posla te zbog toga većina radnika ne može bez posljedica za zdravlje odraditi puni radni vijek do odlaska u mirovinu. Najčešći uzroci smanjenja radne sposobnosti su slabljenje fizičkih i psihičkih funkcija organizma (smanjenje motoričkih funkcija i koordinacije, slabljenje izdržljivosti koštano-mišićnog tkiva, smanjenje mogućnosti podnošenja opterećenja srčano-žilnog sustava, smanjivanje kognitivnih sposobnosti – koncentracija, percepcija, pažnja, povišena razina stresa na radu zbog prirode posla – odgovornost za veći broj ljudi i materijalna dobra).

Stož osiguranja s povećanim trajanjem ukida se na 43 radna mjesta u odnosu na važeći Zakon, a ostaje na 52 radna mjesta podijeljena u 17 odjeljaka (1. U ŽELJEZARAMA, 2. U LJEVAONICAMA, 3. U PROIZVODNJI STAKLA, 4. U POMORSKOJ BRODOGRADNJI, 5. U PROIZVODNJI NAFTE, 6. U PROIZVODNJI KOMPLEKSNIH DUŠIČNIH-FOSFORNIH-KALIJEVIH (NPK) UMJETNIH GNOJIVA, 7. U PROIZVODNJI GRAĐEVNOG MATERIJALA, 8. U GRAĐEVINARSTVU, 9. U GEOLOŠKIM I RUDARSKIM ISTRAŽIVANJIMA, 10. U PROMETU, 11. U KOMUNALNOJ DJELATNOSTI, 12. U ŠUMARSTVU, 13. U POMORSKOM RIBARSTVU, 14. U TEKSTILNOJ INDUSTRIJI, 15. NA POSLOVIMA MONTAŽE INDUSTRIJSKIH POSTROJENJA, 16. U PROIZVODNJI KAMENE VUNE I 17. U KAMENOLOMU). Na 19 radnih mjesta snižava se postojeći stupanj povećanja staža osiguranja s povećanim trajanjem. S popisa zanimanja ukida se jedno zanimanje, a dodaju se dva nova (zanimanje voditelja kabinske posade zrakoplova i člana kabinske posade zrakoplova) čime se broj zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem povećava s 11 na 12.

Prijedlogom zakona uređuje se i postupak utvrđivanja odnosno ukidanja radnih mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem te se definiraju davatelji poticaja za utvrđivanje odnosno ukidanje radnih mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem. Temelj za utvrđivanje odnosno ukidanje radnih mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem je stručna dokumentacija izrađena prema metodologiji koju će pravilnikom propisati ministar nadležan za mirovinski sustav u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga Prijedloga zakona. Stručna dokumentacija dostavlja se ministarstvu nadležnom za mirovinski sustav koje potom pribavlja stručno mišljenje specijaliziranih znanstvenih ili stručnih ustanova o osnovanosti poticaja. Troškove izrade stručne dokumentacije prema metodologiji snosi podnositelj zahtjeva – poslodavac ili sindikat.

Također, Prijedlogom zakona precizno se definira kategorija osiguranika – osoba s invaliditetom kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem radi određenih bolesti koje uzrokuju trajne posljedice na život i rad. Radi se o slijepim osobama, osobama oboljelima od distrofije i srodnih mišićnih i neuromišićnih bolesti, oboljelima od paraplegije, cerebralne i dječje paralize, multiple skleroze i srodnih bolesti, reumatoidnog artritisa, gluhim osobama i osobama kod kojih postoje funkcionalni poremećaji zbog kojih se ne mogu samostalno kretati

bez uporabe invalidskih kolica. Predlaže se i proširenje kruga osiguranika – osoba s invaliditetom kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem tako da se pod tom kategorijom osiguranika – osoba s invaliditetom obuhvate i oboljeli od drugih sustavnih upalnih bolesti zglobova i vezivnog tkiva (ankilozantni spondilitis, psorijatični artritis, seronegativni artritis, sistemski eritemski lupus, sklerodermijska i polimiozitis/dermatomiozitis) te gluhoslijepe osobe. Predlaže se odredba koja za spomenutu kategoriju osiguranika – osoba s invaliditetom predviđa računanje staža osiguranja s povećanim trajanjem i po osnovi zaposlenja u nepunom radnom vremenu kao i odredba koja je, za navedenu kategoriju osiguranika u pogledu nadležnosti za donošenje nalaza i mišljenja, usklađena sa Zakonom o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, br. 157/13, 33/15, 120/16, 18/18 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 62/18) i Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (Narodne novine, br. 157/13, 152/14 i 39/18).

Nadalje, predlažu se odredbe o snižavanju dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu za osiguranike koji su ostvarili staž s povećanim trajanjem, uz novu regulativu o sniženju dobne granice za osiguranike koji radili na više radnih mjesta s različitim stupnjem povećanja staža osiguranja.

Prijedlogom zakona predlaže se postupak i način evidentiranja podataka o radnim mjestima, odnosno zanimanjima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i osiguranicima kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem u nadležnosti Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Propisuje se i provođenje upravnog nadzora od strane ministarstva nadležnog za mirovinski sustav, odnosno inspekcijskog nadzora od strane inspektora odnosno državnih službenika tijela državne uprave, kao i prekršajne odredbe usklađene s odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju i Zakona o radu (Narodne novine, br. 93/14 i 127/17).

3. Posljedice koje će proisteći donošenjem Zakona

Posljedice koje će proisteći donošenjem ovoga Prijedloga zakona su sljedeće:

- utvrdit će se radna mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem u skladu sa stručnom analizom provedenom od strane Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu,
- reducirat će se broj radnih mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, čime će se ujedno postići duže zadržavanje u svijetu rada,
- snizit će se stupanj povećanja staža na radnim mjestima na kojima je utvrđeno da su razvojem tehnologije, unaprjeđenjem sigurnosnih i drugih uvjeta rada, odnosno uz primjenu općih i posebnih mjera zaštite na radu, smanjeni rizici i štetnost utjecaja na zdravlje radnika, a sukladno stručnoj analizi provedenoj od strane Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu,
- precizirat će se način izračuna povećanja trajanja staža osiguranja za snižavanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu tako što se uvodi novi, drugačiji način snižavanja dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu za osiguranike koji su ostvarili staž osiguranja s povećanim trajanjem s različitim stupnjem povećanja, ovisno o ukupnom stažu osiguranja s povećanim trajanjem prema najnižem stupnju povećanja staža koji je osiguranik u tom stažu ostvario,

- uskladit će se pojedine odredbe sa Zakonom o mirovinskom osiguranju i Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom u pogledu nadležnosti za donošenje nalaza i mišljenja o svojstvu osiguranika – osobe s invaliditetom: slijepe osobe, osobe oboljelih od distrofije i srodnih mišićnih i neuromišićnih bolesti, oboljele od paraplegije, cerebralne i dječje paralize, multiple skleroze i srodnih bolesti, reumatoidnog artritisa i drugih sustavnih upalnih bolesti zglobova i vezivnog tkiva (ankilozantni spondilitis, psorijatični artritis, seronegativni artritis, sistemski eritemski lupus, sklerodermija i polimiozitis/dermatomiozitis), gluhe osobe, gluhoslijepe osobe i osobe kod kojih postoje funkcionalni poremećaji zbog kojih se ne mogu samostalno kretati bez uporabe invalidskih kolica,
- proširuje se krug osoba s invaliditetom i na srodne bolesti reumatoidnog artritisa odnosno na druge sustavne upalne bolesti zglobova i vezivnog tkiva (ankilozantni spondilitis, psorijatični artritis, seronegativni artritis, sistemski eritemski lupus, sklerodermija i polimiozitis/dermatomiozitis) te na gluhoslijepe osobe,
- propisat će se nadležnost za provođenje upravnog nadzora nad primjenom Zakona te inspekcijski nadzor u dijelu koji se odnosi na obvezu prijave početka rada, promjena odnosno prestanka rada osiguranika na radnim mjestima odnosno zanimanjima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem,
- uskladit će se prekršajne odredbe s Zakonom o mirovinskom osiguranju i Zakonom o radu.

Slijedom navedenoga, donošenjem Prijedloga zakona će se, s jedne strane, smanjiti broj radnih mjesta na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, odnosno snizit će se postojeći stupanj povećanja staža, a s druge strane, osigurati će se duži ostanak u svijetu rada, kasnije ostvarivanje mirovine i posljedično veća očekivana primanja u starosti.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Predloženim Zakonom o stažu osiguranja s povećanim trajanjem procjenjuje se smanjenje rashoda za mirovine u državnom proračunu Republike Hrvatske u odnosu na važeći Zakon i to za 1.000.000 kuna u 2019. godini, 3.000.000 kuna u 2020. godini i 6.000.000 kuna u 2021. godini zbog smanjenja broja osiguranika koji mirovinu ostvaruju s ranijom starosnom dobi od propisane za stjecanje prava na starosnu mirovinu prema općem mirovinskom propisu.

Također, procjenjuje se povećanje rashoda državnog proračuna za oko 400.000 kuna u 2019. godini, 600.000 kuna u 2020. godini i 800.000 kuna u 2021. godini s obzirom na to da se Prijedlogom zakona proširuje krug osiguranika – osoba s invaliditetom kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i kojima se dodatni doprinos plaća na teret državnog proračuna.

Istodobno, predviđa se smanjenje prihoda od doprinosa za mirovinsko osiguranje u iznosu od 36.000.000 kuna u 2019. godini, 39.000.000 kuna u 2020. godini i 39.000.000 kuna u 2021. godini zbog smanjenja broja radnih mjesta na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, smanjenja postojećeg stupnja povećanja staža za određeni broj radnih mjesta i, u skladu s tim, plaćanja dodatnih doprinosa prema nižoj stopi.

S obzirom na to da je Prijedlogom zakona predviđeno smanjenje prosječnoga dodatnog doprinosa za staž osiguranja s povećanim trajanjem za osiguranike, a koji se plaća na teret poslodavca, očekuje se da će predložene izmjene imati pozitivan efekt na gospodarstvo Republike Hrvatske.

PRIJEDLOG ZAKONA O STAŽU OSIGURANJA S POVEĆANIM TRAJANJEM

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Osobe koje ostvaruju prava iz obveznoga mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti prema odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju i prema odredbama ovoga Zakona su:

1. osiguranici zaposleni na osobito teškim i za zdravlje i radnu sposobnost štetnim radnim mjestima
2. osiguranici kojima nakon određenih godina života, zbog naravi i težine posla, fiziološke funkcije organizma opadaju u toj mjeri da onemogućavaju daljnje uspješno obavljanje tog posla
3. osiguranici – osobe s invaliditetom: slijepe osobe, osobe oboljele od distrofije i srodnih mišićnih i neuromišićnih bolesti, oboljeli od paraplegije, cerebralne i dječje paralize, multiple skleroze i srodnih bolesti, reumatoidnog artritisa i drugih sustavnih upalnih bolesti zglobova i vezivnog tkiva (ankilozantni spondilitis, psorijatični artritis, seronegativni artritis, sistemski eritemski lupus, sklerodermija i polimiozitis/dermatomiozitis), gluhe osobe, gluhoslijepe osobe i osobe kod kojih postoje funkcionalni poremećaji zbog kojih se ne mogu samostalno kretati bez uporabe invalidskih kolica.

Članak 2.

Ovim se Zakonom uređuje sljedeće:

1. radna mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem
2. staž osiguranja s povećanim trajanjem osiguranika – osoba s invaliditetom iz članka 1. točke 3. ovoga Zakona
3. snižavanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu
4. postupak i vođenje evidencija o radnim mjestima i zanimanjima, odnosno osiguranicima kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem
5. nadzor, financiranje i prekršajne odredbe.

Članak 3.

(1) Osiguranicima iz članka 1. ovoga Zakona staž osiguranja računa se s povećanim trajanjem i snižava dobna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu na način i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.

(2) Osiguranicima iz članka 1. ovoga Zakona računa se staž osiguranja s povećanim trajanjem ako su zaposleni s punim radnim vremenom ili sa skraćenim radnim vremenom, koje se prema Zakonu o radu i kolektivnom ugovoru smatra kao zaposlenje s punim radnim vremenom.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, osiguraniku – osobi s invaliditetom iz članka 1. točke 3. ovoga Zakona računa se staž osiguranja s povećanim trajanjem i po osnovi zaposlenja s nepunim radnim vremenom.

(4) U slučaju iz stavka 3. ovoga članka, staž osiguranja s povećanim trajanjem računa se tako da se rad s nepunim radnim vremenom preračuna u staž za puno radno vrijeme i staž osiguranja s povećanim trajanjem utvrdi prema ostvarenom stažu osiguranja svedenom na puno radno vrijeme.

II. RADNA MJESTA, ZANIMANJA I OSIGURANICI KOJIMA SE STAŽ OSIGURANJA RAČUNA S POVEĆANIM TRAJANJEM

POGLAVLJE I. RADNA MJESTA NA KOJIMA SE STAŽ OSIGURANJA RAČUNA S POVEĆANIM TRAJANJEM

Članak 4.

Osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem jesu radna mjesta na kojima postoje štetni utjecaji na zdravstveno stanje i radnu sposobnost zaposlenika, unatoč tome što su primijenjene opće i posebne zaštitne mjere utvrđene propisima o zaštiti na radu.

ODJELJAK 1. U ŽELJEZARAMA

Članak 5.

(1) Kao osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta u željezarama utvrđuju se radna mjesta talioničara i lijevača u čeličanama.

(2) Svakih 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 14 mjeseci.

ODJELJAK 2. U LJEVAONICAMA

Članak 6.

(1) Kao osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta u lijevaonicama utvrđuju se:

1. radna mjesta zaposlenika koji rade na čišćenju odljevaka visećim, stabilnim i ručnim brusilicama, ručnoj izradi kalupa, ručnom istresanju odljevaka te izbijanju jezgara ručno i pneumatskim alatima
2. radna mjesta zaposlenika koji rade na pripremi i preradi kalupnih mješavina, taljenju, lijevanju, istresanju na istresnoj rešetki te izradi jezgara hladnim postupkom
3. radna mjesta zaposlenika koji rade na čišćenju odljevaka (osim brušenjem); na poluautomatskoj izradi kalupa; na izradi jezgara toplim postupkom; na vatrostalnom održavanju peći i lonaca za lijevanje i na ručnoj manipulaciji teretom

4. radna mjesta brigadira u pogonu lijevaonice i čistionice.

(2) Svaki 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. ovoga članka računa se kao 14 mjeseci.

ODJELJAK 3. U PROIZVODNJI STAKLA

Članak 7.

(1) Kao osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta u proizvodnji stakla utvrđuju se:

1. radna mjesta zaposlenika koji rade na nabiranju staklene mase i staklopuhača na ručnom formiranju staklenih proizvoda

2. radno mjesto rukovatelja strojevima s najmanje šest sekcija i dvostrukom kapi

3. radna mjesta zaposlenika koji rade na ručnoj i nemehaniziranoj pripremi i ubacivanju smjese u staklarsku peć.

(2) Svaki 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. točke 1. ovoga članka računa se kao 16 mjeseci.

(3) Svaki 12 mjeseci provedenih na radnom mjestu iz stavka 1. točke 2. ovoga članka računa se kao 15 mjeseci.

(4) Svaki 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. točke 3. ovoga članka računa se kao 14 mjeseci.

ODJELJAK 4. U POMORSKOJ BRODOGRADNJI

Članak 8.

(1) Kao osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta u pomorskoj brodogradnji utvrđuju se:

1. radna mjesta zaposlenika koji rade na čišćenju rđe i premazivanju brodskih elemenata u brodskom trupu

2. radna mjesta brodomontera na predmontaži i montaži broskog trupa

3. radno mjesto brodoskelara

4. radna mjesta elektrozavarivača na ručnom elektrozavarivanju i žljebljenju na predmontaži, montaži i na opremanju broskog trupa

5. radna mjesta plinskog rezača (ručno) i ravnača brodskih elemenata na predmontaži i montaži broskog trupa te na opremanju broda

6. radna mjesta zaposlenika koji rade s pneumatskim alatima na predmontaži i montaži broskog trupa te na opremanju broda

7. radna mjesta brodocjevara i brodokotlara na brodu
8. radno mjesto brodoizolatera na brodu
9. radno mjesto brodoličioca na brodu
10. radno mjesto brodobravara - limara na brodu
11. radno mjesto strojmontera na brodu.

(2) Svakih 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. ovoga članka računa se kao 14 mjeseci.

ODJELJAK 5. U PROIZVODNJI NAFTE

Članak 9.

(1) Kao osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta u proizvodnji nafte utvrđuju se:

1. radna mjesta klinaša na bušenju i klinaša na remontu
2. radna mjesta tornjaša na bušenju i tornjaša na remontu
3. radna mjesta vođe smjene i pomoćnika vođe smjene na bušenju i remontu
4. radno mjesto motoriste na bušenju.

(2) Svakih 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. točaka 1. i 2. ovoga članka računa se kao 15 mjeseci.

(3) Svakih 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. točaka 3. i 4. ovoga članka računa se kao 14 mjeseci.

ODJELJAK 6. U PROIZVODNJI KOMPLEKSNIH DUŠIČNIH-FOSFORNIH-KALIJEVIH (NPK) UMJETNIH GNOJIVA

Članak 10.

(1) Kao osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta u proizvodnji kompleksnih dušičnih-fosfornih-kalijevih (NPK) umjetnih gnojiva utvrđuju se radna mjesta rukovatelja reaktorom i pomoćnika rukovatelja reaktorom.

(2) Svakih 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 14 mjeseci.

ODJELJAK 7. U PROIZVODNJI GRAĐEVNOG MATERIJALA**Članak 11.**

- (1) Kao osobito teško i za zdravlje i radnu sposobnost štetno radno mjesto u proizvodnji građevnog materijala utvrđuje se radno mjesto pekača klinkera.
- (2) Svaki 12 mjeseci provedenih na radnom mjestu iz stavka 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 14 mjeseci.

ODJELJAK 8. U GRAĐEVINARSTVU**Članak 12.**

- (1) Kao osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta na probijanju tunela utvrđuju se radna mjesta bušača, minera – palitelja mina, utovarivača i pomoćnih zaposlenika koji na radovima u tunelu provedu najmanje 80% stvarnog radnog vremena tijekom godine.
- (2) Svaki 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 14 mjeseci.

Članak 13.

- (1) Kao osobito teško i za zdravlje i radnu sposobnost štetno radno mjesto na gradnji i održavanju dalekovoda utvrđuje se radno mjesto visinskog montera na izgradnji i/ili održavanju dalekovoda napona 110 kV i više.
- (2) Svaki 12 mjeseci provedenih na radnom mjestu iz stavka 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 15 mjeseci.

ODJELJAK 9. U GEOLOŠKIM I RUDARSKIM ISTRAŽIVANJIMA**Članak 14.**

- (1) Kao osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta u geološkim i rudarskim istraživanjima utvrđuju se radna mjesta bušača istražnog bušenja i bušača injektirca.
- (2) Svaki 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 14 mjeseci.

ODJELJAK 10. U PROMETU**Članak 15.**

- (1) Kao osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta u željezničkom prometu utvrđuju se:
1. radna mjesta strojovođe elektrovočnih i dizelvočnih vozila za prugu
 2. radna mjesta rukovatelja manevre i manevrista

3. radno mjesto prometnika vlakova u ranžirnim (ranžirno-rasporednim) stanicama s obujmom rada većim od 250 kola prerađenih prema tipu I. i II. u jednoj turnusnoj smjeni prosječno tijekom godine i brojem vlakova u dolazu (prolazu) odlazu većim od 32 vlaka u jednoj turnusnoj smjeni prosječno tijekom godine, kao i u rasporednim stanicama s preradom kola prema tipu I. i/ili II. u kojima u jednoj turnusnoj smjeni prosječno tijekom godine prođe više od 160 vlakova (u odlazu/dolazu/prolazu)

4. radno mjesto prometnika vlakova koji regulira promet s postavnice

5. radno mjesto strojovođe na manevarki

6. radno mjesto pomoćnika strojovođe

7. radno mjesto prometnika vlakova u stanicama kroz koje prođu 32 i više vlakova u jednoj turnusnoj smjeni prosječno tijekom godine

8. radno mjesto pregledača vagona

9. radno mjesto skretničara koji neposredno (ručno na licu mjesta) rukuje skretnicama u stanicama s 32 i više vlakova u jednoj turnusnoj smjeni zaposlenika prosječno tijekom godine.

(2) Svaki 12 mjeseci provedenih na radnom mjestu iz stavka 1. točke 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 16 mjeseci.

(3) Svaki 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. točaka 2. do 9. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 14 mjeseci.

(4) Pod postavnicom iz stavka 1. točke 4. ovoga članka podrazumijeva se poseban objekt ili dio objekta za smještaj logike signalno-sigurnosnog uređaja stanice i signalno-komandnog stola putem kojega otpremnici vlakova na postavnici reguliraju kretanje vlakova i manevarsku vožnju.

(5) Osnova za utvrđivanje broja vlakova je prosječan broj vlakova iz vrijedećih voznih redova u kalendarskoj godini, a za utvrđivanje broja prerađenih kola prema tipu I. i II. služi službena dokumentacija o broju ostvarene prerade kola prema tipu I. i II. u određenoj stanici tijekom iste godine.

(6) Broj vlakova utvrđuje se tako da se jedan dolazak vlaka u stanicu, kao krajnju stanicu vlaka, računa kao dva vlaka, jedan odlazak vlaka iz stanice kao polazne stanice vlaka računa se kao dva vlaka, jedan prolazak vlaka koji se u stanici zaustavlja kao jedan vlak, jedan prolazak vlaka kroz stanicu bez zaustavljanja kao jedan vlak, jedna potiskivalica u otpremi kao jedan vlak i jedna potiskivalica u povratku kao jedan vlak, ako se potiskivalice redovito primjenjuju kod određenih vlakova.

(7) Osnova za utvrđivanje broja vlakova je vozni red za proteklu kalendarsku godinu.

Članak 16.

(1) Kao osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta u cestovnom prometu utvrđuju se:

1. radno mjesto vozača teretnog vozila nosivosti jednake ili veće od 7,5 tona
2. radno mjesto vozača autobusa u redovitom javnom međugradskom prijevozu putnika
3. radna mjesta vozača tramvaja i vozača autobusa u gradskom prometu.

(2) Svakih 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 14 mjeseci.

ODJELJAK 11. U KOMUNALNOJ DJELATNOSTI**Članak 17.**

(1) Kao osobito teško i za zdravlje i radnu sposobnost štetno radno mjesto u komunalnoj djelatnosti utvrđuje se radno mjesto dimnjačara koji radi na čišćenju štednjaka po stanovima, dimnjaka na kosim i ravnim krovovima, vađenju čađe iz dimnjaka i čišćenju ložišta centralnog grijanja.

(2) Svakih 12 mjeseci provedenih na radnom mjestu iz stavka 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 14 mjeseci.

ODJELJAK 12. U ŠUMARSTVU**Članak 18.**

(1) Kao osobito teško i za zdravlje i radnu sposobnost štetno radno mjesto u šumarstvu utvrđuje se radno mjesto šumskog sjekača.

(2) Svakih 12 mjeseci provedenih na radnom mjestu iz stavka 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 16 mjeseci.

ODJELJAK 13. U POMORSKOM RIBARSTVU**Članak 19.**

(1) Kao osobito teško i za zdravlje i radnu sposobnost štetno radno mjesto u pomorskom ribarstvu utvrđuje se radno mjesto profesionalnog ribara.

(2) Svakih 12 mjeseci provedenih na radnom mjestu iz stavka 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 15 mjeseci.

ODJELJAK 14. U TEKSTILNOJ INDUSTRIJI**Članak 20.**

(1) Kao osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta u tekstilnoj industriji utvrđuju se:

1. radno mjesto tkalca na tkalačkim strojevima
2. radno mjesto poslužitelja stroja za vlačenje vlakana.

(2) Svakih 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 14 mjeseci.

ODJELJAK 15. NA POSLOVIMA MONTAŽE INDUSTRIJSKIH POSTROJENJA**Članak 21.**

(1) Kao osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta na poslovima montaže industrijskih postrojenja utvrđuju se:

1. radna mjesta bravara i zavarivača na izgradnji industrijskih postrojenja u trgovačkim društvima kojima je ta djelatnost registrirana na trgovačkom sudu
2. radna mjesta visinskog elektrozavarivača i visinskog plinskog zavarivača
3. radno mjesto visinskog bravara montažera.

(2) Svakih 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 15 mjeseci.

ODJELJAK 16. U PROIZVODNJI KAMENE VUNE**Članak 22.**

(1) Kao osobito teško i za zdravlje i radnu sposobnost štetno radno mjesto u proizvodnji kamene vune utvrđuje se radno mjesto talioničara na kupolnim pećima u stalnom postupku lijevanja.

(2) Svakih 12 mjeseci provedenih na radnom mjestu iz stavka 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 14 mjeseci.

ODJELJAK 17. U KAMENOLOMU**Članak 23.**

(1) Kao osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta u kamenolomu utvrđuju se:

1. radna mjesta bušača na ručnom bušenju te bušenju na lafetnoj i dubinskoj bušilici
2. radna mjesta kamenoresca, klesara, vezača i pomoćnog zaposlenika

3. radno mjesto rukovatelja utovarivača.

(2) Svaki 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 14 mjeseci.

POGLAVLJE II. ZANIMANJA NA KOJIMA SE STAŽ OSIGURANJA RAČUNA S POVEĆANIM TRAJANJEM

Članak 24.

(1) Utvrđuju se zanimanja na kojima fiziološke funkcije organizma nakon određenih godina života opadaju u toj mjeri da onemogućavaju uspješno obavljanje poslova zanimanja na sljedećim radnim mjestima:

1. plesač klasičnog baleta, plesač suvremenog plesa, baletni majstor
2. operni pjevač-solist
3. plesač-pjevač u profesionalnim ansamblima narodnih plesova
4. pilot aviona i pilot helikoptera
5. nastavnik motornog letenja i zrakoplovnog jedriličarstva
6. nastavnik padobranstva
7. ronilac, ronilac spužvi i koralja i nastavnik ronjenja
8. dimnjačar i dimnjačar majstor (čišćenje visokih tvorničkih dimnjaka)
9. kontrolor zračnog prometa s važećim ovlaštenjem za oblasnu nadzornu kontrolu, kontrolor zračnog prometa s važećim ovlaštenjem za oblasnu proceduralnu kontrolu, kontrolor zračnog prometa s važećim ovlaštenjem za prilaznu nadzornu kontrolu i kontrolor zračnog prometa s važećim ovlaštenjem za proceduralnu nadzornu kontrolu
10. kontrolor zračnog prometa s važećim ovlaštenjem za aerodromsku vizualnu kontrolu i kontrolor zračnog prometa s važećim ovlaštenjem za aerodromsku instrumentalnu kontrolu,
11. voditelj kabinske posade zrakoplova
12. član kabinske posade zrakoplova.

(2) Svaki 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. točaka 1. do 7. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 18 mjeseci.

(3) Svaki 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. točaka 8. i 9. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 16 mjeseci.

(4) Svaki 12 mjeseci provedenih na radnim mjestima iz stavka 1. točaka 10. do 12. ovoga članka računa se u staž osiguranja kao 15 mjeseci.

POGLAVLJE III. POSTUPAK UTVRĐIVANJA ODNOSNO UKIDANJA RADNIH
MJESTA I ZANIMANJA NA KOJIMA SE STAŽ OSIGURANJA RAČUNA S
POVEĆANIM TRAJANJEM

Članak 25.

- (1) Radna mjesta, odnosno zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, a koja nisu utvrđena ovim Zakonom, utvrđuju se na temelju stručne dokumentacije izrađene prema metodologiji koja je propisana pravilnikom iz stavka 6. ovoga članka.
- (2) Poticaj za utvrđivanje, odnosno ukidanje radnih mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem može dati poslodavac ili sindikat.
- (3) Podnositelj poticaja iz stavka 2. ovoga članka dužan je priložiti stručnu dokumentaciju.
- (4) Stručna dokumentacija izrađena prema metodologiji iz stavka 1. ovoga članka dostavlja se ministarstvu nadležnom za mirovinski sustav koje pribavlja mišljenje specijaliziranih znanstvenih ili stručnih ustanova.
- (5) Troškove izrade stručne dokumentacije snosi podnositelj poticaja.
- (6) Pravilnik o metodologiji izrade stručne dokumentacije radi utvrđivanja staža osiguranja s povećanim trajanjem propisuje ministar nadležan za mirovinski sustav.

POGLAVLJE IV. OSIGURANICI KOJIMA SE STAŽ OSIGURANJA RAČUNA S
POVEĆANIM TRAJANJEM

Članak 26.

- (1) Staž osiguranja s povećanim trajanjem računa se osiguranicima – osobama s invaliditetom: slijepim osobama, osobama oboljelim od distrofije i srodnih mišićnih i neuromišićnih bolesti, oboljelima od paraplegije, cerebralne i dječje paralize, multiple skleroze i srodnih bolesti, reumatoidnog artritisa i drugih sustavnih upalnih bolesti zglobova i vezivnog tkiva (ankilozantni spondilitis, psorijatični artritis, seronegativni artritis, sistemski eritemski lupus, sklerodermija i polimiozitis/dermatomiozitis), gluhim osobama, gluhoslijepim osobama i osobama kod kojih postoje funkcionalni poremećaji zbog kojih se ne mogu samostalno kretati bez uporabe invalidskih kolica.
- (2) Svojstvo osiguranika – osobe s invaliditetom iz stavka 1. ovoga članka, ako im zdravstveno stanje uzrokuje trajne posljedice za život i rad, utvrđuje se rješenjem Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (u daljnjem tekstu: Zavod) na temelju nalaza i mišljenja Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom prema odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju na zahtjev osiguranika – osobe s invaliditetom.
- (3) Osiguranicima – osobama s invaliditetom iz stavka 1. ovoga članka svakih 12 mjeseci staža osiguranja računa se kao 15 mjeseci.

III. SNIŽAVANJE DOBNE GRANICE ZA STJECANJE PRAVA NA STAROSNU MIROVINU

Članak 27.

(1) Snižavanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu ovisi o dužini razdoblja za koje se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i stupnju povećanja staža osiguranja.

(2) Osiguranicima iz članka 1. točaka 1. i 2. ovoga Zakona, kao i osiguranicima kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem prema posebnim propisima, ako posebnim propisom nije uređeno sniženje dobne granice, snižava se dobna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu iz članka 33. i članka 180. Zakona o mirovinskom osiguranju i to:

1. po jednu godinu za svakih 6 godina za radna mjesta odnosno zanimanja na kojima se staž osiguranja računa 12 mjeseci kao 14 mjeseci

2. po jednu godinu za svakih 5 godina za radna mjesta odnosno zanimanja na kojima se staž osiguranja računa 12 mjeseci kao 15 mjeseci

3. po jednu godinu za svake 4 godine za radna mjesta odnosno zanimanja na kojima se staž osiguranja računa 12 mjeseci kao 16 mjeseci

4. po jednu godinu za svake 3 godine za radna mjesta odnosno zanimanja na kojima se staž osiguranja računa 12 mjeseci kao 18 mjeseci.

(3) Osiguranicima – osobama s invaliditetom iz članka 1. točke 3. ovoga Zakona snižava se dobna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu iz članka 33. i članka 180. Zakona o mirovinskom osiguranju po jednu godinu za svakih pet godina provedenih u osiguranju koje se računa 12 mjeseci kao 15 mjeseci.

(4) Osiguranicima iz članka 1. točaka 1. i 2. ovoga Zakona, kao i osiguranicima kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem prema posebnim propisima, koji su ostvarili staž osiguranja s povećanim trajanjem s različitim stupnjevima povećanja, dobna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu prema članku 33., odnosno članku 180. Zakona o mirovinskom osiguranju snižava se prema stavku 2. ovoga članka, a za preostalo razdoblje provedeno na radnim mjestima i u zanimanjima iz članaka 5. do 24. ovoga Zakona za koje dobna granica nije snižena prema pojedinom stupnju povećanja, osiguraniku se dobna granica snižava prema najnižem stupnju povećanja staža osiguranja koji je pojedinik ostvario, u skladu sa stavkom 2. ovoga članka.

(5) Ako osiguranik iz članka 1. točaka 1. i 2. ovoga Zakona, kao i osiguranik kojemu se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem prema posebnim propisima ne ispunjava uvjete iz stavka 2. ovoga članka za sniženje dobne granice prema pojedinom stupnju povećanja radeći na poslovima i u zanimanjima s različitim stupnjem povećanja staža osiguranja, ispunjava potreban broj punih godina efektivno provedenih na tim poslovima za sniženje starosne granice s najnižim stupnjem povećanja, dobna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu iz članka 33. i članka 180. Zakona o mirovinskom osiguranju određuje se snižavanjem dobne granice prema najnižem stupnju povećanja staža osiguranja koji je osiguranik u tom razdoblju ostvario, u skladu sa stavkom 2. ovoga članka.

IV. POSTUPAK I EVIDENCIJE

Članak 28.

U postupku rješavanja o pravima osiguranika iz ovoga Zakona primjenjuju se odredbe Zakona o mirovinskom osiguranju, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Članak 29.

(1) Evidencija o radnim mjestima, odnosno zanimanjima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i evidenciju o osiguranicima kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem vodi Zavod, na način i po postupku propisanom općim aktom toga Zavoda.

(2) Poslodavac je dužan inspektoru ili državnom službeniku nadležnom u skladu s posebnim propisom omogućiti uvid u dokumentaciju radi provjere podataka o osiguranicima i radnim mjestima, odnosno zanimanjima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem te o osiguranicima – osobama s invaliditetom iz članka 26. ovoga Zakona.

(3) Poslodavac je dužan prijaviti Zavodu početak, promjenu i prestanak rada osiguranika koji rade na radnim mjestima iz članka 5. do 23. ovoga Zakona i u zanimanjima iz članka 24. ovoga Zakona, kao i osiguranika – osobe s invaliditetom iz članka 26. ovoga Zakona, u rokovima propisanim Zakonom o mirovinskom osiguranju.

V. NADZOR

Članak 30.

(1) Upravni nadzor nad primjenom ovoga Zakona provodi ministarstvo nadležno za mirovinski sustav.

(2) Inspekcijski nadzor nad primjenom odredbi ovoga Zakona koje se odnose na obvezu prijave početka rada, promjena odnosno prestanka rada osiguranika na radnim mjestima odnosno zanimanjima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem obavljaju inspektori i državni službenici tijela državne uprave, svaki u okviru svoje nadležnosti, sukladno posebnim propisima.

VI. PREKRŠAJNE ODREDBE

Članak 31.

(1) Poslodavac će se kazniti za prekršaj novčanom kaznom u svoti od 5.000,00 do 50.000,00 kuna i to:

1. ako ne omogući uvid u dokumentaciju radi provjere podataka o osiguranicima i radnim mjestima, odnosno zanimanjima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem (članak 29. stavak 2.)

2. ako ne prijavi početak, promjenu, odnosno prestanak rada osiguranika na radnim mjestima, odnosno zanimanjima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, odnosno

osiguranika – osobe s invaliditetom iz članka 1. točke 3. ovoga Zakona, u propisanim rokovima (članak 29. stavak 3.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i odgovorna osoba kod poslodavca pravne osobe novčanom kaznom u svoti od 1.000,00 do 10.000,00 kuna.

VII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 32.

(1) Za snižavanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu prema članku 27. ovoga Zakona uzima se u obzir i staž osiguranja s povećanim trajanjem navršen prema propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Osiguranicima kojima se prema posebnom zakonu staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, a tim zakonom nije uređeno snižavanje dobne granice, dobna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu snižava se prema članku 27. ovoga Zakona i stavku 1. ovoga članka.

Članak 33.

(1) Pravilnik iz članka 25. stavka 6. ovoga Zakona donijet će ministar nadležan za mirovinski sustav u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Do stupanja na snagu pravilnika iz članka 25. stavka 6. ovoga Zakona primjenjuje se Pravilnik o metodologiji izrade stručne dokumentacije radi utvrđivanja staža osiguranja s povećanim trajanjem (Narodne novine, broj 45/00).

Članak 34.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o stažu osiguranja s povećanim trajanjem (Narodne novine, br. 71/99, 46/07, 41/08 i 61/11).

Članak 35.

Ovaj Zakon objavit će se u „Narodnim novinama“, a stupa na snagu 1. siječnja 2019. godine.

OBRAZLOŽENJE

Uz članak 1.

Ovom odredbom utvrđene su osobe odnosno osiguranici koji mogu ostvariti pravo na staž osiguranja s povećanim trajanjem. Točkama 1. i 2. obuhvaćeni su radnici zaposleni na osobito teškim i za zdravlje i radnu sposobnost štetnim radnim mjestima, odnosno zanimanjima na kojima nakon određenih godina života, zbog naravi i težine posla, fiziološke funkcije organizma opadaju u toj mjeri da onemogućavaju daljnje uspješno obavljanje tog posla. Točkom 3. precizno je definirana kategorija osiguranika – osoba s invaliditetom koje imaju pravo na staž osiguranja s povećanim trajanjem budući da boluju od određenih bolesti koje uzrokuju trajne posljedice na život i rad. Navedeni osiguranici ostvaruju prava iz mirovinskoga osiguranja na temelju generacijske solidarnosti prema odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju i Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem.

Uz članak 2.

Ovom odredbom definiran je sadržaj Zakona kojim se uređuju radna mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, osiguranici kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, snižavanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu, vođenje evidencija o navedenim radnim mjestima i zanimanjima, nadzor, financiranje i prekršajne odredbe.

Uz članak 3.

Ova odredba pobliže uređuje uvjet dužine trajanja radnog vremena kao jednog od uvjeta za ostvarivanje prava na računanje staža osiguranja s povećanim trajanjem i sniženje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu.

Radniku koji je zaposlen na osobito teškim i za zdravlje i radnu sposobnost štetnim radnim mjestima, odnosno zanimanjima za koje se traže posebne psihofiziološke funkcije organizma koje opadaju sa životnom dobi, staž osiguranja s povećanim trajanjem će se računati ako je zaposlen s punim radnim vremenom ili sa skraćenim radnim vremenom, ako se ono prema Zakonu o radu i kolektivnim ugovorom smatra zaposlenjem s punim radnim vremenom.

Iznimka od navedenoga je propisana stavcima 3. i 4. ovoga članka kojim se omogućava osiguranicima – osobama s invaliditetom: slijepim osobama, osobama oboljelim od distrofije i srodnih mišićnih i neuromišićnih bolesti, oboljelim od paraplegije, cerebralne i dječje paralize, multiple skleroze i srodnih bolesti, reumatoidnog artritisa i drugih sustavnih upalnih bolesti zglobova i vezivnog tkiva (ankilozantni spondilitis, psorijatični artritis, seronegativni artritis, sistemski eritemski lupus, sklerodermija i polimiozitis/dermatomiozitis), gluhim osobama, gluhoslijepim osobama te osobama kod kojih postoje funkcionalni poremećaji zbog kojih se ne mogu samostalno kretati bez uporabe invalidskih kolica, računanje staža osiguranja s povećanim trajanjem i u slučaju zaposlenja s nepunim radnim vremenom.

Propisuje se da se osiguranicima – osobama s invaliditetom iz članka 1. točke 3. ovoga Zakona, zbog zdravstvenog stanja koje uzrokuje trajne posljedice na život i rad, razdoblja koja su proveli u zaposlenju s nepunim radnim vremenom preračunaju na puno radno vrijeme i da im se staž

osiguranja s povećanim trajanjem i sniženje starosne granice utvrde prema stažu svedenom na puno radno vrijeme.

Uz članak 4.

Ova odredba definira koja radna mjesta se smatraju radnim mjestima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i koji uvjeti moraju biti ispunjeni da bi se osiguranicima na tim radnim mjestima staž osiguranja računao s povećanim trajanjem.

Uz članak 5. do 23.

U sustavu mirovinskog osiguranja, staž osiguranja koji se računa s povećanim trajanjem je preventivni institut čija je svrha prevencija smanjenja radne sposobnosti, odnosno omogućavanje radnicima koji rade na teškim i po zdravlje štetnim poslovima da ostvare pravo na starosnu mirovinu (prije nastupa smanjenja ili gubitka radne sposobnosti).

Ovim člancima utvrđuju se 52 radna mjesta koja se smatraju osobito teškim i za zdravlje i radnu sposobnost štetnim radnim mjestima, a koja su prema gospodarskim djelatnostima podijeljena u 17 odjeljaka (1. U ŽELJEZARAMA, 2. U LJEVAONICAMA, 3. U PROIZVODNJI STAKLA, 4. U POMORSKOJ BRODOGRADNJI, 5. U PROIZVODNJI NAFTE, 6. U PROIZVODNJI KOMPLEKSNIH DUŠIČNIH-FOSFORNIH-KALIJEVIH (NPK) UMJETNIH GNOJIVA, 7. U PROIZVODNJI GRAĐEVNOG MATERIJALA, 8. U GRAĐEVINARSTVU, 9. U GEOLOŠKIM I RUDARSKIM ISTRAŽIVANJIMA, 10. U PROMETU, 11. U KOMUNALNOJ DJELATNOSTI, 12. U ŠUMARSTVU, 13. U POMORSKOM RIBARSTVU, 14. U TEKSTILNOJ INDUSTRIJI, 15. NA POSLOVIMA MONTAŽE INDUSTRIJSKIH POSTROJENJA, 16. U PROIZVODNJI KAMENE VUNE I 17. U KAMENOLOMU).

S obzirom na činjenicu da se unatoč razvoju tehnologije, unapređenju sigurnosnih i drugih uvjeta rada te primjeni općih i posebnih mjera zaštite na radu, na tim radnim mjestima ne mogu eliminirati štetni uvjeti rada, staž osiguranja se na tim radnim mjestima računa s povećanim trajanjem sa stupnjem povećanja od dva do šest mjeseci, tako da se svakih 12 mjeseci provedenih na tim radnim mjestima računa u staž osiguranja kao 14, 15, 16, ili 18 mjeseci.

Uz članak 24.

Ovim člankom obuhvaćeno je 12 zanimanja na kojima fiziološke funkcije organizma nakon određenih godina života opadaju u toj mjeri da onemogućavaju uspješno obavljanje poslova (uspješnost obavljanja profesije uvjetovana životnom dobi). Svakih 12 mjeseci provedenih na tim zanimanjima računa se u staž osiguranja kao 15, 16 ili 18 mjeseci.

Na temelju stručnog mišljenja Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu u okviru postupka za utvrđivanje zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem na popis zanimanja uvrštena su dva zanimanja na kojima se do sada nije ostvarivalo pravo na staž osiguranja s povećanim trajanjem – voditelj kabinske posade zrakoplova i član kabinske posade zrakoplova.

Uz članak 25.

Ovim člankom propisan je postupak za utvrđivanje odnosno ukidanje radnih mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem.

Davatelji poticaja za utvrđivanje odnosno ukidanje radnih mjesta i zanimanja na kojima bi se staž osiguranja računao s povećanim trajanjem mogu biti poslodavci i sindikati. Radi osiguravanja određene razine i sadržaja zahtjeva – poticaja za utvrđivanje odnosno ukidanje radnih mjesta i zanimanja na kojima bi se staž osiguranja računao s povećanim trajanjem, predviđeno je da davatelj poticaja mora dostaviti stručnu dokumentaciju. Metodologiju za izradu stručne dokumentacije pravilnikom propisuje ministar nadležan za mirovinsko osiguranje. Također se propisuje da se stručna dokumentacija dostavlja ministarstvu nadležnom za mirovinski sustav, koje potom pribavlja mišljenje specijaliziranih znanstvenih ili stručnih ustanova o osnovanosti poticaja. Propisano je da troškove izrade stručne dokumentacije snosi davatelj poticaja.

Uz članak 26.

Ovim člankom utvrđeni su osiguranici – osobe s invaliditetom: slijepe osobe, osobe oboljele od distrofije i srodnih mišićnih i neuromišićnih bolesti, oboljeli od paraplegije, cerebralne i dječje paralize, multiple skleroze i srodnih bolesti, reumatoidnog artritisa i drugih sustavnih upalnih bolesti zglobova i vezivnog tkiva (ankilozantni spondilitis, psorijatični artritis, seronegativni artritis, sistemski eritemski lupus, sklerodermija i polimiozitis/dermatomiozitis), gluhe osobe, gluhoslijepe osobe te osobe kod kojih postoje funkcionalni poremećaji zbog kojih se ne mogu samostalno kretati bez uporabe invalidskih kolica, kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem ako im zdravstveno stanje uzrokuje trajne posljedice za život i rad, kao i postupak za utvrđivanje svojstva osiguranika ako im zdravstveno stanje uzrokuje trajne posljedice za život i rad.

Navedene osobe svoj status izvode iz utvrđene dijagnoze koja se tijekom njihovog života neće promijeniti, bez obzira na činjenicu rade li s punim ili nepunim radnim vremenom. Radi se o specifičnoj kategoriji osiguranika s težim dijagnozama s pravima uređenim Zakonom za koju se ovakvim terminološkim uređenjem žele otkloniti bilo kakve proturječnosti u tumačenju tijekom vještačenja. Također, ovakvim preciznijim uređenjem bi se, s jedne strane, izbjeglo svrstavanje prevelikog broja bolesnika koji ne zadovoljavaju ranije navedene kriterije, dok se istovremeno uključuju skupine bolesnika koje su bile nepravedno zakinite (lupus, sklerodermija, polimiozitis), a kojima je to potrebno.

Uz članak 27.

Ovim člankom uređuje se snižavanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu ovisno o dužini razdoblja za koje se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i o stupnju povećanja staža osiguranja. Uz sniženje starosne granice po osnovi određenog stupnja povećanja staža prema duljini razdoblja provedenih na tim poslovima (stavak 1. i 2.), uvodi se i mogućnost sniženja starosne granice po osnovi zbrajanja preostataka po različitim stupnjevima povećanja (stavak 3.), te sniženja starosne granice po osnovi rada na poslovima s različitim stupnjem povećanja s obzirom na broj godina rada na tim poslovima koje nisu

dovoljne za sniženje starosne granice po osnovi određenog pojedinog stupnja povećanja, ali kada se zbroje omogućuju sniženje prema najnižem stupnju povećanja na kojima je osiguranik radio (stavak 4.).

Snižavanje dobne granice ovisno je o dužini razdoblja za koje se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i stupnju povećanja staža osiguranja. Nakon što se starosna granica snizi prema pojedinom stupnju povećanja, omogućuje se i dodatno snižavanje za preostali staž osiguranja proveden na poslovima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, tako da se snižava prema najnižem stupnju povećanja staža na kojem je osiguranik radio, ako je radio potreban broj godina na poslovima s tim nižim stupnjem povećanja (stavak 3.).

Također, uređuje se način snižavanja dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu za osiguraničke koji su ostvarili staž osiguranja s povećanim trajanjem s različitim stupnjem povećanja, ali nedovoljni broj godina za sniženje za pojedini stupanj povećanja.

Za osiguraničke koji nisu ostvarili propisani broj godina povećanog staža za sniženje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu po osnovi pojedinog stupnja povećanja staža, a ostvarili su staž osiguranja s povećanim trajanjem s različitim stupnjevima povećanja, dobna granica također se snižava, ovisno o ukupnom stažu osiguranja s povećanim trajanjem prema najnižem stupnju povećanja staža koji je osiguranik u tom razdoblju ostvario (stavak 5.). Naime, u praksi je bilo slučajeva da je osiguranik određeno razdoblje radio isti posao na radnom mjestu na kojem se staž beneficira, ali je izmjenom propisa izmijenjen stupanj povećanja staža osiguranja tako da nije stekao pravo na sniženje dobne granice.

Uz članak 28.

Ovim člankom propisuje se da se u postupcima o rješavanju o pravima osiguranika iz Zakona, primjenjuju odredbe Zakona o mirovinskom osiguranju, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Uz članak 29.

Ovim člankom usklađene su odredbe Zakona sa Zakonom o mirovinskom osiguranju u pogledu pravnog temelja za utvrđivanje načina i postupka evidentiranja u matičnoj evidenciji osiguranika koji rade na poslovima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem. Također se propisuje obveza poslodavca da inspektoru ili državnom službeniku nadležnom u skladu s posebnim propisom omogućiti uvid u dokumentaciju radi provjere podataka o osiguranicima i radnim mjestima, odnosno zanimanjima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i o osiguranicima.

Obveza prijave početka, promjene i prestanka rada osiguranika iz Zakona vezuje se uz rok propisan posebnim propisom – Zakonom o mirovinskom osiguranju.

Uz članak 30.

Ovom odredbom propisuje se nadležnost za provođenje upravnog i inspeksijskog nadzora, sukladno posebnim propisima.

Uz članak 31.

Ovim člankom propisane su novčane kazne za prekršaje poslodavca koji ne prijavi početak, promjenu odnosno prestanak rada osiguranika na radnim mjestima i zanimanjima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i ako onemogući uvid u dokumentaciju radi provjere podataka o navedenim osiguranicima. Također se za te prekršaje propisuje novčana kazna i za odgovornu osobu kod poslodavca pravne osobe.

Visina novčanih kazni usklađena je sa Zakonom o mirovinskom osiguranju i odredbama Zakona o radu – najteži prekršaji poslodavca.

Uz članak 32.

Ovim člankom propisuju se prijelazne odredbe na način da se za snižavanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu uzima u obzir i staž osiguranja s povećanim trajanjem navršen prema propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovoga Zakona. Također, osiguranicima kojima se prema posebnom zakonu staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, a tim zakonom nije uređeno snižavanje dobne granice, dobna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu snižava se prema članku 27. ovoga Zakona.

Uz članak 33.

Ovim se člankom propisuje rok od 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona u kojemu će ministar nadležan za mirovinski sustav donijeti pravilnik iz članka 25. stavka 6. ovoga Zakona. Do stupanja na snagu novoga pravilnika, propisuje se primjena Pravilnika o metodologiji izrade stručne dokumentacije radi utvrđivanja staža osiguranja s povećanim trajanjem (Narodne novine, broj 45/00) koji je donesen na temelju Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem (Narodne novine, br. 71/99, 46/07 i 61/11).

Uz članak 34.

Ovim člankom propisan je prestanak važenja Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem (Narodne novine, br. 71/99, 46/07 i 61/11).

Uz članak 35.

Ovom odredbom propisuje se stupanje na snagu ovoga Zakona.